

نگاهی به سیاست خارجی عمان

مسقط و تدوام دهه استقلال و میانه‌روی

عبدالغنی باقرت، محمدحسین مرجان، تحلیلگران ترکیه‌ای
مترجم: لاله مهرزاد

نقش عمان که به دلیل موقعیت جغرافیایی خود یکی از مهم‌ترین کشورهای خاورمیانه به شمار می‌آید، اغلب کمتر به‌طور برجسته دیده می‌شود، اما حقیقت آن است، این کشور یکی از بازیگران مهم منطقه به شمار می‌رود و نقشی تعیین‌کننده در سیاست منطقه‌ای دارد. دلیل اصلی اینکه نقش عمان کمتر توسط جهانیان دیده می‌شود، این است که اغلب رویدادهایی که در منطقه منجر به تغییرات مهمی در تعیین موازنه قدرت می‌شود، در خارج از مرزهای این کشور رخ می‌دهد. اما در همه این اتفاقات می‌توان رد پای عمان را به عنوان یک میانجی مشاهده کرد. عمان در طول سال‌هایی که سلطان قابوس بر آن حکم راند، از یک قانون ثابت پیروی کرد و این قانون پس از او هم توسط «هیثم بن طارق آل سعید» پادشاه جدید این کشور در حال اجرا است. اساس این قانون بر ایجاد تعادل بین قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای نهاده شده است. برای درک این نوع سیاست خارجی و اهمیت آن در رویدادهای منطقه‌ای که تأکیدی بر نقش مهم عمان در منطقه است، باید تاریخ این کشور و آنچه به‌طور مشخص از سال ۱۹۷۰ که سلطان قابوس بر تخت نشست و این نوع سیاست خارجی را آغاز کرد، نگاهی داشت.

عمان در ۵۰ سال حاکمیت سلطان قابوس تغییرات گسترده‌ای داشت که باید آن را رنسانس عمان نامید. او در کنار توسعه اقتصادی کشورش به توسعه فرهنگی و همچنین دیپلماسی آن نیز اقدام کرد. اگر نتیجه نخستین اقدامات او ساخته شدن مدارس، بیمارستان‌ها و جاده‌ها در این کشور بود، عمان سال ۱۹۷۵ با سر و شکلی مدرن خودنمایی می‌کرد، در همین مدت شاهد تلاش‌های دیپلماتیک این کشور نیز بودیم. تلاش‌هایی که سه ویژگی مشخص داشت و هنوز هم سیاست خارجی عمان از این سه ویژگی شامل استقلال، میانه‌روی و عملگرایی بهره‌مند است. این سه ویژگی که به معنای انفعال عمان نیست، باعث شده است این کشور از معدود کشورهای عربی باشد که در تمامی دهه‌های گذشته تلاش کرده، بی‌طرفی خود را به‌طور کامل بین بازیگران منطقه‌ای حفظ کرده و علاوه بر آن در مناقشات منطقه‌ای و گاه فرامنطقه‌ای تبدیل به یک میانجی تمام‌عیار شود.

در طول تاریخ ۵۳ سال اخیر عمان نمونه‌های اتخاذ این سیاست میانه‌روی در عین استقلال را می‌توان بسیار مشاهده کرد. در خلال جنگ ایران و عراق که بسیاری از کشورهای عربی به حمایت از عراق تحت رهبری صدام برخاسته بودند، عمان روابط خوب خود با تهران و بغداد را حفظ کرد و بعد از شکل‌گیری شورای همکاری خلیج فارس نیز تلاش کرد، برخلاف جو حاکم بر این نهاد، نه تنها روابط خوب خود با ایران را حفظ کند که معتقد بود، شورای همکاری خلیج فارس نباید آشکارا با ایران دشمنی کنند، زیرا این کار امنیت منطقه و آینده کشورهای حوزه خلیج فارس را به خطر می‌اندازد. با همین دیدگاه بود که عمان سال ۱۹۸۷ میانجی پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد.

در دوران پس از جنگ سرد نیز عمان به استراتژی معمول خود ادامه داد و روابطش را با بازیگران فرامنطقه‌ای حفظ کرد. تنها زمانی که عمان از این سیاست فاصله گرفت، سال ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ بود که در خلال جنگ عراق علیه کویت، از بغداد فاصله گرفت.

حضور صلح‌آمیز در جنگ‌های خاورمیانه

فصل مهم بعدی که در خاورمیانه رخ داد، جنگ سوریه در سال ۲۰۱۱ بود که تبعات زیادی بر این منطقه داشت و تبدیل به نبرد نیابتی برخی کشورها در سوریه شد. عمان در این زمان تلاش کرد، به نفع خاورمیانه عمل کرده و از هرج و مرجر جلوگیری کند. بر همین اساس نیز سال ۲۰۱۳ وزیر خارجه این کشور تلاش کرد بین سوریه و کشورهای عربی میانجیگری کند و به همین منظور از کشورهای عضو اتحادیه عرب خواست، راه‌حلی مسالمت‌آمیز را انتخاب کنند و زمانی که متوجه شد، این تلاش‌ها بی‌بهره است، تلاش کرد، با تمرکز روی کمک‌های بشردوستانه به سوریه کمک کند و به عبارتی حاضر نشد به درخواست برخی همسایگان خود برای حمایت تسلیحاتی از گروه‌های تحت حمایت آنها در سوریه پاسخ مثبت بدهد. عمان هرچند به تعلیق عضویت سوریه از اتحادیه عرب رای داد، اما در تمامی یک دهه گذشته روابط خود با سوریه را حفظ کرده است. با این حال در سال ۲۰۱۵ دیگر بار تلاش کرد، دیپلماسی فعال خود را برای حل بحران سوریه به کار اندازد و در نخستین گام «ولید معلم»، وزیر خارجه وقت سوریه را به مسقط دعوت کرد.

فصل مهم دیگری که اکنون ۷ سال است، خاورمیانه را درگیر خود کرده است، جنگ یمن است. عمان که حاضر نشد، به اختلاف تحت رهبری عربستان سعودی علیه مردم یمن بپیوندد، در این سال‌ها از معدود کشورهایی بوده است که تلاش کرده تا روند مذاکرات صلح یمن را تسهیل کند و در کنار آن سیاست عملگراییانه خود را طوری دنبال کرده است که بتواند با حفظ وضعیت موجود منافع ملی خود را نیز تأمین کند. بر همین اساس بود که عمان سال ۲۰۱۵ تا ۲ طرفین یعنی در حکومت کرد تا سر میز مذاکره بنشینند و با ارائه طرحی ۷ ماده‌ای به نام «اصول مسقط» مسیر مذاکرات دو کشور را هموار و تأکید کرد، با پایان جنگ عربستان علیه مردم یمن و خروج نیروهای ائتلاف و سایر گروه‌های نظامی فعال در این کشور جنگ زده می‌تواند آرامش را به منطقه بازگرداند. سیاستی که مورد رضایت عربستان و امارات واقع نشد و عربستان در واکنش‌هایی رو در روی همسایه خود قرار گرفت. حتی در یکی از این تنش‌ها که سال ۲۰۱۵ رخ داد، ساختمان سفارت عمان در صنعا هدف حمله هوایی قرار گرفت. البته عربستان بعد از این رویداد، تأکید کرد، این رخداد از طرف عربستان سازماندهی نشده بوده با این حال عمان سفیر عربستان را برای ادای توضیحات فراخواند و نامه اعتراضی خود را تسلیم وی کرد.

نمونه دیگری از سیاست مستقل، میانه‌رو و عملگرایی عمان در منطقه را می‌توان در محاصره قطر مشاهده کرد. عمان به همان نسبت که در قبال سوریه و یمن تلاش کرد میانه‌روی خود را حفظ کند، زمانی که عربستان سایر کشورهای عربی را بسیج کرد تا قطر را محاصره کنند، حاضر نشد، وارد چنین جمعیتی شود و حتی بنا بر دش را به روی کشتی‌های قطری گشود و خطوط هوایی قطر را در کشورش آزاد گذاشت. این عملکرد باعث اعتماد قطر به عمان شده است و به نظر نمی‌رسد، این اعتماد به‌راحتی از بین برود، زیرا عمان در شرایطی به روابط با قطر ادامه داد که قطر به‌خاطر محاصره‌ای که در آن قرار گرفته بود، درآمدهای نفتی‌اش را از دست داده بود و وضعیت اقتصادی آن نابسامان شده بود.

تداوم سیاست‌های قدیمی در عصر جدید عمان

بعد از درگذشت سلطان قابوس، سلطان جدید عمان «هیثم بن طارق» نیز سیاست خارجی ۵ دهه‌ای این کشور را ادامه داد و در فضای سیاسی خلیج فارس که مسائل و مشکلات آن در حال عمیق‌تر شدن است، همان سیاست خارجی مستقل و میانه‌رو را برگزید. طوری که اکنون نیز می‌بینیم عمان همچنان جایگاه خود را به عنوان یک قدرت استثنایی که از توان میانجیگری بالایی برخوردار است، حفظ کرده است. «سلطان هیثم بن طارق»، همزمان با اینکه وفاداری خود را به سیاست خارجی ۵ دهه‌ای کشورش به اثبات رسانده، در طرحی که چشم‌انداز ۲۰۴۰ نامیده شده است، در تلاش است کشورش را به توسعه‌ای بزرگ برساند. در این طرح «هیثم بن طارق» بر آن است با رفع چالش‌های شدید اقتصادی کشورش بر توسعه اقتصادی و اجتماعی تمرکز کند و در کنار آن روابط دیپلماتیک خود با بازیگران منطقه‌ای را به‌طور کامل حفظ کند. منبع: Marmara University Journal of Political Science

دور خیز

تحلیل روز

یواس‌ای تودی (امریکا)

تیراندازی نژادپرستانه در منطقه سپاهيوستان نیویورک که به کشتار ۱۰ شهروند امریکایی منجر شد، بسیاری از محافل سیاسی را در داخل ایالات متحده از تقویت «تئوری جایگزینی» سفیدپوهای افراطی و تبعات آن بر جامعه سپاهيوستان نگران کرده است. این دغدغه زمانی جدی‌تر نشان می‌دهد که حضور غیرسفیدها در دهه‌های بالای دولتی نیز افزایش یافته است.

این‌دین‌دنت (بریتانیا)

مشاور ارشد دولت «بوریس جانسون» اعلام کرد برای مقابله با شرایط افزایش سرسام‌آور و قیمت غذا و همچنین کمبود اقلام ضروری که بحران اوکراین به اروپا تحمیل کرده، دولت آمادگی لازم را ندارد و خطاب به مقامات کشورش نسبت به «آینده‌ای هول‌انگیز هشدار داد و گفت: «این معضل فراتر از بحران انرژی است و دولت برای آن آماده نیست.»

کامرسانت (روسیه)

«ولودیمیر زلنسکی»، رئیس‌جمهوری اوکراین در روزهای اوج بحران کشورش با میزبانی از همتای لهستانی‌اش، توافقاتی در حوزه تجاری به امضا رساند که می‌تواند در مذاکرات صلح خلل ایجاد کند. دو کشور همچنین بر کنترل گمرکی دوجانبه و همکاری برای یک کمپانی مشترک خط آهن به منظور تسهیل عبور و مرور مردم و افزایش صادرات بالقوه اوکراین توافق کرده‌اند.

ناراضیاتی از عملکرد اقتصادی رئیس‌جمهور امریکا رو به افزایش است

دور خیز جمهوری خواهان برای استیضاح «بایدن»

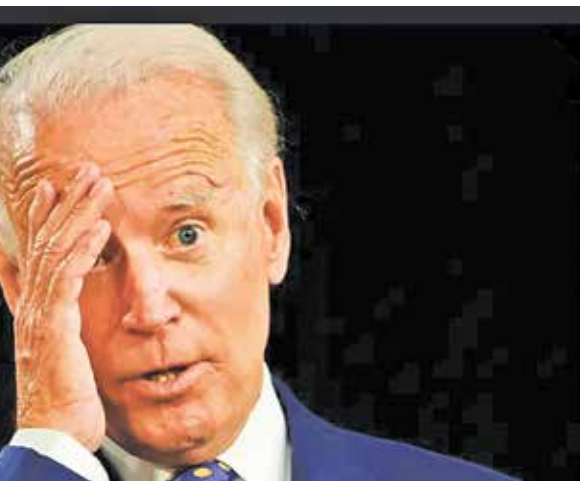
زهره صفاری / ناتوانی دولت «جو بایدن» در اجرای سیاست‌های داخلی و خارجی وعده داده شده و از همه مهم‌تر بحران اقتصادی و تورم صعودی حاکم بر امریکا، زودتر از آنچه تصور می‌شد رئیس‌جمهور امریکا را به سرنواشت سلفش دچار کرده و حالا پس از حدود یک سال و چند ماه، نزدیک به ۷۰ درصد جمهوری‌خواهان و حدود یک سوم جامعه مدنی ایالات متحده خواهان استیضاح او شده‌اند.

به گزارش «اسپوتنیک»، شائبه استیضاح رئیس‌جمهور امریکا در حالی مطرح است که تحلیل‌های سیاسی، احتمال پیروزی جمهوری خواهان در انتخابات میان‌دوره‌ای ماه نوامبر را بسیار قوی می‌دانند. اما اگر این پیش‌بینی‌ها درست باشد و جمهوری خواهان بتوانند در انتخابات میاندوره‌ای کرسی‌های اکثریت در مجلس نمایندگان امریکا را از آن خود کنند، با توجه به حمایت بیش از دو سوم هم‌حزبی‌های «دونالد ترامپ»، از موضوع استیضاح، راهی «بایدن» از محاکمه کنگره بسیار بعید خواهد بود.

بر اساس نظرسنجی‌های اخیر «YouGov» برای دانشگاه ماساچوست، گرچه ۶۸ درصد از جمهوری‌خواهان خواستار محاکمه بایدن در کنگره با اکثریت جمهوری خواه هستند اما در عین حال تنها ۳۴ درصد شرکت‌کنندگان معتقدند کنگره خواهان در صورت تسلط بر کنگره در این مسیر گام برمی‌دارند و هم‌زمان ۶۶ درصد محافظه‌کاران بر این باورند که کنگره باید طبق قانون اساسی با رئیس‌جمهور به‌خاطر اتهامات خیانت، رشوه و... برخورد کند. «تاتیاشه انتتا»، استادیار علوم سیاسی دانشگاه ماساچوست امریکا

فرصت‌رو به پایان «بایدن»

آنچه نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد اقتصاد مهم‌ترین دغدغه برای دهنندگان امریکایی است و بدون شک یکی از مهم‌ترین فاکتورها برای انتخاب

AP Photo

نامزدهای انتخابات میان‌دوره‌ای، برنامه‌های اقتصادی آنها خواهد بود. در این میان ۲۵ درصد از جمهوری خواهان معتقد است: «موضوع «مصرف» ۱۲۰ میلیون امریکایی در انتخابات میان‌دوره‌ای ۲۰۱۸ بالاترین رکورد مشارکت در این انتخابات را از سال ۱۹۱۴ ثبت کرد و همین امر نشان می‌دهد که آمار و ارقام‌ها درباره تمایل به حضور در انتخابات دور از ذهن نیست. از سوی دیگر نتایج انتخابات میان‌دوره‌ای ۲۰۲۲ در سرنواشت آینده امریکانیز بسیار حائز اهمیت است.»

صفا آرای جمهوری خواهان در برابر رئیس‌جمهوری امریکا در شرایطی است که سلفش: «دونالد ترامپ» دوره چهارساله خود، دو بار و با حمایت اکثریت جامعه امریکا استیضاح شده است.

تحلیلگران «پولیتیکو» معتقدند انتخابات میان‌دوره‌ای که این روزها با شائبه استیضاح به معضلی برای بقای دولت «بایدن» نیز تبدیل شده است، گرچه با نتایج خلاف انتظاری می‌تواند

ورق را به زیان دموکرات‌ها برگرداند که به باور تحلیلگران تقلاي «بایدن» برای تغییر شرایط، بی‌ثمر به نظر می‌رسد و در چند وقت اخیر حتی موضوع حمایتی او از اوکراین و معرفی قاضی زن سپاهيوست به دادگاه عالی امریکا نوانسته محبوبیت از دست رفته او را برگرداند و به نوعی به رغم تلاش‌ها، تاریخ با «جو بایدن» قصد همراهی ندارد. «داگلاس بری‌ان ساسنیک»، مشاور ارشد رئیس‌جمهوری امریکا در دوران «بیل کلینتون» معتقد است افول «بایدن» و تقویت فرضیه شکست دموکرات‌ها در انتخابات میان‌دوره‌ای ۲۰۲۲، از جولای تا نوامبر سال گذشته شکل گرفت و شرایط فرصت‌های جبران را نیز ناپدید کرده است. «از ژانویه تا ژوئن سال گذشته ماه عسل بایدن بود. زمانی که او به عنوان رئیس‌جمهوری جدید در اوج کرونا و بحران اقتصادی برای تغییر شرایط اقتصادی را ارائه کرد که میزان محبوبیتش را در مقایسه با «ترامپ» در زمان مشابه به مراتب بالاتر نشان

کند ولی صف بندی سایر اعضای کابینه علیه او، باعث استعفای اجباری وی شد. گزارش برخی نشریات انگلیسی به نقل از سایت‌های خبری اسرائیلی نیز حاکی از آن است که «میره» با مانورهای مختلف سیاسی و فشارهای اجتماعی‌اش سبب شده بود اتحاد شکستنده درون کابینه سست‌تر و جدایی یکی از اعضای کابینه (به نام عیدی سلیمان) تسریع شود. یک فرد نزدیک به دولت «بنت» روز دوشنبه گفت رهاورد مه‌یر برای این دولت فقط اختلاف و اغتشاش بود و از بعضی جهات باید استیضاح «بال‌گان ترفی» را هم محصول همین فرایندها دانست. «ترفی» در سال ۲۰۱۳ که عنوان وزیر اقتصاد را در اختیار داشت، به جبهه سیاسی «بنت» پیوست و در سال ۲۰۱۵ وزیر آموزش و پرورش شد و در نهایت در سال ۲۰۲۱ که «بنت» باید بعد از کنار زدن نتانیاهو یک دولت ائتلافی را تشکیل می‌داد، مهم‌ترین نقش را در شکل‌گیری آن ایفا کرد.

استعفا وی را کوچک جلوه بدهد و تل اوپو را آماده‌طی طریق بدون وی توضیح کند. او در سخنرانی حزب متفاوت می‌آیند، در یک جبهه مشترک قرار بدهد. گفته می‌شود بین قابل‌تکیه» نامید و گفت: «دولت بارها از بهره‌های فراوان تصمیمات زیاده‌آمیز او برخوردار شده بود.» با این حال هم‌کناره‌گیری «ترفی» و هم‌خارج شدن «شیمیریت مهیر»، از دایره قدرت در تل اوپو، حاکی از آن است که درون دولت اختلافات چشمگیری

تأکید صنعا بر اجرای کامل مفاد آتش‌بس یمن

مهدی المشاط رئیس شورای عالی سیاسی یمن اظهار کرد، انصارالله مخالف تمدید آتش‌بس نیست، اما آتش‌بسی را که به رنج مردم یمن پایان ندهد، نخواهیم پذیرفت. وی در سخنرانی تلویزیونی خود درباره سالگرد وحدت یمن اعلام کرد: صنعا از رویکرد نامیدکننده ائتلاف سعودی در قبال بندهای توافق آتش‌بس و نقض بندهای توافق آتش‌بس سازمان ملل متحد را نشان می‌دهد. هم‌زمان با این اظهارات،

به نحوی که به پایان محاصره، توقف تجاوز و پایان دادن به اشغالگری منجر شود، هموار کند. کمیته نظامی نظارت بر اجرای آتش‌بس یمن، گفته است: شرکت در گفت‌وگوهای امن به‌رغم شانه خالی کردن طرف مقابل از اجرای بسیاری از مفاد آتش‌بس، دغدغه برای صلح و تعامل مثبت با آتش‌بس سازمان ملل متحد را نشان می‌دهد. هم‌زمان با این اظهارات،

دور دنیا با چند خبر

چین

پس از اظهارات بایدن در توکیو که حمایت علنی خود را از تایوان اعلام کرد و گفت، اگر چین به تایوان حمله کند، امریکا با مداخله نظامی از تایوان حمایت می‌کند، سخنگوی وزارت خارجه چین خطاب به رئیس‌جمهور امریکا گفت: موضوع تایوان و اوکراین کاملاً متفاوت است و مقایسه آنها بوج است. ما به هیچ کشوری اجازه دخالت در امور داخلی مان را نمی‌دهیم و از امریکا می‌خواهیم هنگام صحبت در مورد موضوع تایوان مراقب باشد.

ترکیه

دستگاه اطلاعات ملی ترکیه (میت) اعلام کرد «محمد اردوغان»، رئیس گروه پکک در کرکوک که به اتهام «تلاش برای سرنگون کردن حکومت ترکیه» و «آسیب زدن به وحدت ملی ترکیه» از دهه ۱۹۹۰ تحت تعقیب بود طی عملیات دستگیر شد. اطلاعات ترکیه در موصل کشته شده است.

روسیه

کرملین اعلام کرد غرب با وضع سخت‌ترین تحریم‌های تاریخ مدرن علیه مسکو، موجب ایجاد بحران جهانی غذا شده است و با ارزیابی سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه جهان با یک بحران غذایی مواجه بوده و ممکن است دچار قحطی شود، موافق است.

امریکا

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور سابق امریکا پستی را در شبکه اجتماعی خودش تحت عنوان «تروث سوشال» (Truth Social) با درج عبارت «جنگ داخلی» منتشر کرده که به نظر می‌رسد با آن توصیه به جنگ داخلی در امریکا داشته یا وقوع چنین جنگی را پیش‌بینی کرده است.

فنلاند

فنلاند پس از درخواست عضویت در ناتو و ترس از اقدام تلافی‌جویانه روسیه، بوجه نظامی خود را افزایش خواهد داد. براساس اعلام وزارت دفاع فنلاند حدود ۶۶۹۴ میلیون یورو (۷۰۶۰۷ میلیون دلار) به عنوان بوجه اضافی به ارتش فنلاند اختصاص خواهد یافت که از این میزان، ۱۷۶ میلیون یورو برای هزینه‌های عملیاتی و ۴۹۰ میلیون یورو جهت خرید تجهیزات دفاعی در نظر گرفته شده است.

اتریش

الکساندر فان در بلن، رئیس‌جمهوری ۷۸ ساله اتریش و رهبر سابق حزب سبزها اعلام کرد که می‌خواهد مجدداً در رقابت‌های ریاست‌جمهوری کشورش شرکت کرده و شش سال دیگر هم در منصب خود باقی بماند.

سازمان ملل

آژانس پناهندگان سازمان ملل در گزارشی جدید اعلام کرد که بیش از ۱۰۰ میلیون نفر در جهان به دلایلی از جمله خشونت، مناقشه، نقض حقوق بشر و آزار و شکنجه از خانه‌های خود بیرون رانده شده‌اند.